

STRESZCZENIE PRACY W JĘZYKU POLSKIM

Problemem badawczym niniejszej pracy był proces diagnozy i terapii dzieci w wieku od czwartego do szóstego roku życia z nieprawidłowym przetwarzaniem sensorycznym w ujęciu klinicznym, edukacyjnym i rodzinnym oraz w jaki sposób relacje między tymi trzema perspektywami kształtują dostęp do wsparcia i dynamikę trajektorii bezsilności w praktyce terapeutycznej i edukacyjnej.

Celem niniejszej pracy było poznanie i wyjaśnienie mechanizmów przebiegu procesu diagnostyczno- terapeutycznego dzieci z nieprawidłowym przetwarzaniem sensorycznym w wieku przedszkolnym ze szczególnym uwzględnieniem roli terapeuty, rodziny oraz ram prawnych w kształtowaniu dostępu do wsparcia a także sformułowanie rekomendacji opartych na wynikach badań ukierunkowanych na ograniczanie trajektorii bezsilności w praktyce edukacyjnej i terapeutycznej

Przyjęto układ problemów badawczych, korespondujących z blokowym układem zmiennych: Bloku K (kliniczny) Bloku N (edukacyjny), oraz Bloku R – (rodzinny) a także Blok *Relacyjny*, którego celem była identyfikacja zależności pomiędzy klinicznym profilem funkcjonowania dziecka a sposobem identyfikowania trudności sensorycznych, poziom wiedzy i kompetencji nauczycieli oraz uwarunkowaniami środowiskowymi.

Na potrzeby niniejszej pracy zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, testowania, obserwacji ilościowej, metodę studium przypadków oraz strategię łączącą metody ilościowe i jakościowe.

W wymiarze jakościowym badanie ukierunkowane zostało na rekonstrukcję sekwencji doświadczeń rodziców oraz praktyki terapeutycznej w toku diagnozy i terapii dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem momentów, w których przebieg tego procesu sprzyja podtrzymaniu lub przełamaniu trajektorii bezsilności i trudności do profesjonalnej pomocy. Jednostką analizy była narracja rodzica rozumiana jako sekwencyjny, uporządkowany opis doświadczeń umożliwiający rekonstrukcję struktur procesowych i punktów przejścia między nimi. Analiza narracyjna pozwoliła na rekonstrukcję powtarzalnego wzorca trajektorii bezsilności oraz identyfikację momentów przejścia od destabilizacji interpretacyjnej do reorganizacji relacyjnej.

Uzyskane wyniki wskazują na spójny profil trudności, który obejmuje przede wszystkim mechanizmy posturalne, napięcie mięśniowe oraz koordynację ruchową. W testach SCSIT obserwowane były przeważające trudności w prakcji, kinestezji i system przedsiolkowo-

proprioceptywny, natomiast Obserwacje Kliniczne potwierdzają ich funkcjonalny charakter, który objawia się m.in. zaburzeniami równowagi, planowania ruchu i stabilizacji tułowia. Oznacza to, że trudności dzieci miały charakter bazowy – neurorozwojowy, a nie jedynie sytuacyjny czy środowiskowy. W ocenie nauczycieli dzieci uczęszczające do przedszkoli z obszarów wiejskich przejawiały większe nasilenie trudności we wszystkich analizowanych obszarach funkcjonowania sensorycznego w porównaniu z dziećmi z obszarów miejskich. W zakresie kompetencji interpretacyjnych oraz wiedzy deklaratywnej wyniki mogą sugerować, że nauczyciele podejmują próby wieloaspektowego rozumienia zachowań dzieci, jednak złożoność relacji między regulacją uwagi, zachowaniem a przetwarzaniem sensorycznym sprawia, że interpretacje bywają niejednorodne. Łącznie wyniki badań nie wskazują na brak wiedzy nauczycieli, lecz bardziej na jej nierównomierny poziom oraz potrzebę dalszego systematyzowania i pogłębiania treści związanych z integracją sensoryczną i jej znaczeniem w edukacji przedszkolnej. Analiza odpowiedzi dotycząca współpracy ze specjalistami pokazuje wyraźne zróżnicowanie dostępu do pomocy.

Niniejsza praca wnosi wkład teoretyczny poprzez sformułowanie modelu relacyjnego dziecko-nauczyciel-rodzic, wnosi również wkład metodologiczny, poprzez połączenie danych klinicznych i narracyjnych w triangulacji a także wkład praktyczny, poprzez wskazanie konieczności budowania wspólnej ramy interpretacyjnej w systemie przedszkolnym. Uzyskane wyniki wskazują na potrzebę organizowania szkoleń doskonalących nauczycieli w zakresie nieprawidłowego przetwarzania sensorycznego, ale także w kwestiach rozwoju dziecka. Powinno rozważyć się możliwość lepszego dostępu w przedszkolach do pomocy specjalistycznej dla dzieci przejawiających zaburzenia integracji sensorycznej a nie posiadających orzeczenia czy opinii, badanie przesiewowe, które mogłyby przyczynić się do lepszego rozeznania w zakresie przejawianych trudności sensorycznych. Uzyskane wyniki wskazują również na potrzebę wzmacniania współpracy pomiędzy nauczycielami a rodzicami.